

Hugo Bouter

Vier beloften van de God van Jakob

“God opende de hemel voor Jakob in Betel om Zichzelf aan hem bekend te maken en hem te zegenen, toen hij op weg was naar Haran: ‘Toen droomde hij, en zie, op de aarde stond een ladder, waarvan de top de hemel raakte, en zie, de engelen van God klommen daarlangs omhoog en omlaag. En zie, de Here stond boven aan die ladder en zei: Ik ben de Here, de God van uw vader Abraham en de God van Isaak; dit land waarop u ligt te slapen, zal Ik u en uw nageslacht geven. Uw nageslacht zal talrijk zijn als het stof van de aarde en u zult zich uitbreiden naar het westen, het oosten, het noorden en het zuiden. In u en uw nageslacht zullen alle geslachten van de aardbodem gezegend worden. En zie, Ik ben met u, Ik zal u beschermen overal waar u heen zult gaan, en Ik zal u terugbrengen in dit land, want Ik zal u niet verlaten, totdat Ik gedaan heb wat Ik tot u gesproken heb”.

Genesis 28:12-15

Ik zal u zegenen

Het is bijzonder dat God Jakob op zijn reis geen enkel verwijt maakte over zijn verkeerde handelwijze tegenover zijn broer en zijn vader. We horen hier uitsluitend beloften van zegen. Het is alsof God Jakob een blik gunde in de open hemel om hem de rijkdommen van genade en zegen te tonen die Hij voor hem had weggelegd. Geen oordeel, geen toorn van de hemel wordt hier geopenbaard. God openbaart de volheid van Zijn genade, alles wat Hij Zich had voorgenomen aan Jakob en zijn nakomelingen te schenken. De vervulling van die zegeningen was niet afhankelijk van het gedrag van mensen; ze berustte op de onwankelbare

trouw van God (hoewel de openbaring van Gods goedheid zeker ook ten doel had Jakob tot inkeer en tot zelfoordeel te brengen).

We kunnen hier vier beloften van zegen onderscheiden: de belofte van het land, de belofte van zegen voor het nageslacht, de belofte van zegen voor alle volken van de aarde, en ten slotte de belofte van Gods bewaring en de terugkeer naar het land. Al die beloften van God waren onvoorwaardelijk en onberouwelijk. Ze knoopten aan bij de al eerder gedane beloften aan Abraham en Isaak; en ze zullen hun definitieve vervulling vinden onder de zegenrijke heerschappij van de Messias, het Zaad van Abraham en van David.

1. De landbelofte

Dit is de bevestiging van de eerdere beloften aan Abraham (Gen. 12:7; 13:14-17; 15:7-21; 17:8), en aan Isaak (Gen. 26:2-4). Van de vier keer dat deze belofte aan Abraham wordt gegeven, is vooral de derde keer van belang voor ons onderwerp (Gen. 15). Hier worden de grenzen van het Beloofde Land namelijk omschreven als 'vanaf de rivier van Egypte tot aan de grote rivier, de rivier de Eufraat' (Gen. 15:18).

Een soortgelijke belofte, maar dan op voorwaarde van gehoorzaamheid aan Gods geboden, vinden we in Deuteronomium 11:22-24. Als het volk de geboden zou houden, zou men het land in zijn volle omvang in bezit kunnen nemen: 'vanaf de woestijn tot de Libanon, vanaf de rivier, de rivier de Eufraat, tot aan de zee in het westen zal uw gebied zich uitstrekken'. Hierop wordt ongetwijfeld ook in Deuteronomium 19:8 bedoeld: 'En wanneer de Here, uw God, uw gebied ruim gemaakt heeft, zoals Hij uw vaders gezworen heeft, en Hij u heel het land gegeven heeft dat Hij gesproken heeft uw vaders te zullen geven (...)'. Vanwege het falen van het volk heeft men het land in z'n volle omvang nooit in eigendom gehad, met uitzondering van de korte periode van de regering van Salomo, die heerste over alles aan deze zijde van de Eufraat tot de grens van Egypte (zie 1 Kon. 4:21, 24).

Pas wanneer Christus als de ware Salomo verschijnt, zal deze landbelofte, die zonder voorwaarden aan de aartsvaders is gegeven, volledig in vervulling gaan. Als de Vredevorst zal Hij regeren van zee tot zee en van de rivier tot aan de einden der aarde (Ps. 72:8; Zach. 9:10).

2. De belofte van zegen voor Jakobs nageslacht

De nakomelingen van Jakob zouden zijn als 'het stof van de aarde'. Dit is één van de drie beelden die de Schrift gebruikt om aan te duiden hoe talrijk de nakomelingen van de aartsvaders zouden zijn. De andere twee uitdrukkingen zijn: 'het zand aan de oever van de zee' en 'de sterren aan de hemel' (Gen. 22:17). Niemand kon het stof van de aarde tellen, en zo kon ook niemand Abrahams nageslacht tellen (Gen. 13:16).

Deze belofte wordt nu ook aan Jakob bevestigd (Gen. 28:14). Verder gebruikt Bileam hetzelfde beeld als hij Israël van Godswege moet zegenen (Num. 23:10). En Salomo erkent in zijn gebed om wijsheid dat God hem koning heeft gemaakt over een volk, talrijk als het stof van de aarde (2 Kron. 1:9). Maar behalve de gedachte aan talrijkheid brengt dit beeld ook de *vergankelijkheid* van het menselijk bestaan tot uitdrukking (Gen. 3:19; 2 Sam. 22:43; 2 Kon. 13:7).

De uitdrukking 'het zand aan de oever van de zee' wijst misschien op Israëls gezegende positie in verbinding met de volken (de 'volkerenzee'). Terwijl de uitdrukking 'de sterren aan de hemel' op een *hemels* nageslacht wijst, hetzij uit Israël (de hemelse heiligen die we o.a. vinden in Daniël 7 en 8), hetzij uit Israël en de heidenvolken (de Gemeente die nu door de Heilige Geest bijeengebracht wordt uit de Joden en de volken, om verenigd te worden met haar Heer in de hemel).

3. De belofte van zegen voor alle volken

Dit brengt ons tot het derde punt, namelijk de belofte van zegen voor alle volken van de aarde; van die zegen zou Israël, en met name de uit Israël stammende Messias het kanaal zijn. Deze belofte werd al in Genesis 12 aan Abram gegeven (vgl. ook Gen. 18:18); en hij werd herhaald *na* het offer van Isaak (Gen. 22:18).

Volgens Galaten 3 wordt met het nageslacht van Abraham in de eerste plaats het beloofde Zaad, de Christus, bedoeld. Want in Christus zijn al Gods beloften Ja, en Amen. In Hem is de zegen van Abraham nu tot de volken gekomen, d.w.z. tot allen die naar het voorbeeld van Abraham op grond van geloof gerechtvaardigd zijn.

De belofte van zegen strekt zich echter ook uit tot de eindtijd, wanneer alle volken zullen worden gezegend in verbinding met het herstelde Sion en de aarde vol zal zijn van de kennis van de Here, zoals het water de bodem van de zee bedekt. Dan zullen de volken naar de Wortel van Isai vragen, d.i. de Messias die niet alleen een Loot uit het geslacht van Isai en David is, maar ook de Wortel ervan, omdat Hij God Zelf is. Want Hij zal staan als banier voor de volken en de volken zullen door Hem worden gezegend in het komende Vrederijk (zie o.a. Jes. 2, 11 en 60; Mi. 4 en 5; Sef. 3; Zach. 2, 8 en 14; en vele psalmen, vooral in het vierde boek).

4. De belofte van Israëls terugkeer naar het land

Nauw hiermee verbonden is uiteraard de laatste belofte, die spreekt over Israëls terugkeer naar het Beloofde Land. De aartsvader Jakob is hier in Genesis 28 bij uitstek de vertegenwoordiger van zijn nakomelingen, die evenals hijzelf vanwege hun zonden uit het land zouden worden verdreven. Gods genade zal echter een keer in hun lot brengen in het laatste der dagen, overeenkomstig Zijn onvoorwaardelijke beloften aan de vaders.

Dit is iets waarvan de profeten telkens weer getuigen, en waarvan zelfs Mozes al had gesproken (Lev. 26; Deut. 30). De beloften van herstel worden steeds verbonden met de innerlijke vernieuwing, de besnijdenis van het hart. De uiterlijke terugkeer naar het land zal gepaard gaan met een innerlijke terugkeer tot God en tot de zolang versmadede Messias. Dit maakt duidelijk dat de huidige terugkeer van de Joden niet de definitieve vervulling van de profetieën kan zijn (hoewel sommige profetieën die terugkeer wel vooronderstellen).

Bovendien hebben de profetieën over de terugkeer naar het land meestal betrekking op het *hele* volk, dus op de twee én de tien stammen (Jes. 11, 27, 35, 43, 49, 60 en 66; Jer. 3, 16, 29 tot 33, 50; Ezech. 11, 20, 28, 34, 36 tot 39, 47 en 48). De terugkeer van het overblijfsel van de twee stammen uit Babel was dus slechts een gedeeltelijke vervulling van deze profetieën, die heel vaak ook betrekking hebben op de komst van de Messias in heerlijkheid en de innerlijke vernieuwing van het volk Israël.

Wat de zgn. kleine profeten betreft, kunnen we nog noemen Hosea 1 tot 3, 11 tot 14; Joël 3; Amos 9; Micha 2, 4, 5 en 7; Sefanja 3. En Zacharia, die na de Babylonische ballingschap profeteerde, zegt dat zowel het huis van Juda als het

huis van Jozef (het tienstammenrijk, waarvan Efraim de aanvoerder was) uit de verstrooiing zou worden teruggebracht (Zach. 10:6-12).

De terugkeer zal ook een zaak van *gebed* zijn voor het gelovige deel van het volk. Het is opmerkelijk dat reeds in de tijd van koning David de levitische zangers hun lofzang besloten met de woorden: *'Verlos ons, o God van ons heil, verzamel ons en red ons uit de volken, opdat wij Uw heilige naam loven, ons beroemen in Uw lof'* (1 Kron. 16:35). En bij de inwijding van de tempel eindigde koning Salomo zijn gebed met de vraag om terugkeer uit de ballingschap (2 Kron. 6:36-39).

De smeekbede om herstel en terugkeer vinden wij ook in de psalmen (o.a. Ps. 80 en 85). Psalm 106 eindigt met dezelfde woorden waarmee de levitische zangers hun lofzang besloten. Psalm 107 is een lofzang op Gods goedertierenheid, die Hij betoond heeft aan de verlost die Hij uit de landen heeft verzameld, van het oosten en van het westen, van het noorden en van de zee. De opgangliederen spreken eveneens over de terugkeer naar Sion (vooral Ps. 126). De Here maakt de gevangenen los, Hij verzamelt Israëls verdrevenen (Ps. 146:7; 147:2).

Wat het Nieuwe Testament betreft, willen wij nog wijzen op Matteüs 24 en Openbaring 7. Blijkbaar zal niet het hele volk worden bijeengebracht. Het ongelovige deel zal worden geoordeeld, maar de uitverkorenen zullen bij de wederkomst van de Zoon des mensen worden verzameld uit de vier windstreken. Zij zijn gespaard gebleven, want God had hen verzegeld.

Dat wij Jakob hier zien als vertegenwoordiger van zijn nageslacht is zeker geen inlegkunde. Als Jakob zijn zonen zegent, beschouwt hij hen als de vertegenwoordigers van de stammen die uit hen zouden voortkomen; en hij spreekt dan ook over de verre toekomst (Gen. 49). Dat is trouwens altijd het doel van de profetie: ze beoogt de uiteindelijke zegen van het volk in het Beloofde Land onder de zegenrijke regering van de Messias. De belofte van de terugkeer naar het land, waarover God zo uitvoerig tegenover Jakob spreekt, geldt dus ook zijn nageslacht. Trouwens, bij de eerste drie beloften wordt het nageslacht wel genoemd en dan gaat het ook om zegeningen die in hun volle omvang pas in het Vredrijk worden gerealiseerd.

*Zalig hij die in dit leven
Jakobs God ter hulpe heeft.*

Oude Sporen 2015

